

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Коло

СРПСКИ НЕДЕЉНИ ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

Број 126 3 јуни 1944 Дип. 6

М епа си ко зора кад рано заруди,
 Кад овчар кроз фрулу своје овце буди
 И кад се одасвуд чује рика стада,
 Преко цветних поља, шума и ливада.

Процветале баште росом покривене,
 А малене куће бело окречене,
 Ко бели љиљани поносито стоје
 И пркосе ветру — никог се не боје.

Позади кошнице и густе шљиваци,
 Стаје и амбари, зелени воћњаци,
 А бистри извори теку на све стране,
 На дивно миришу њиве узоране.

Добра су ти људи, питоми и мили,
 У срцу су право гостољубље свили,
 Сматрају свакога ближњег за брата,
 Па и најбеднијем отварају врата.

Таква си ти цела, Шумадијо мила,
 Ал' си ипак увек ти несретна била.
 У хришћанској души пуној нежне сете,
 Не роди се никад мисао освете.

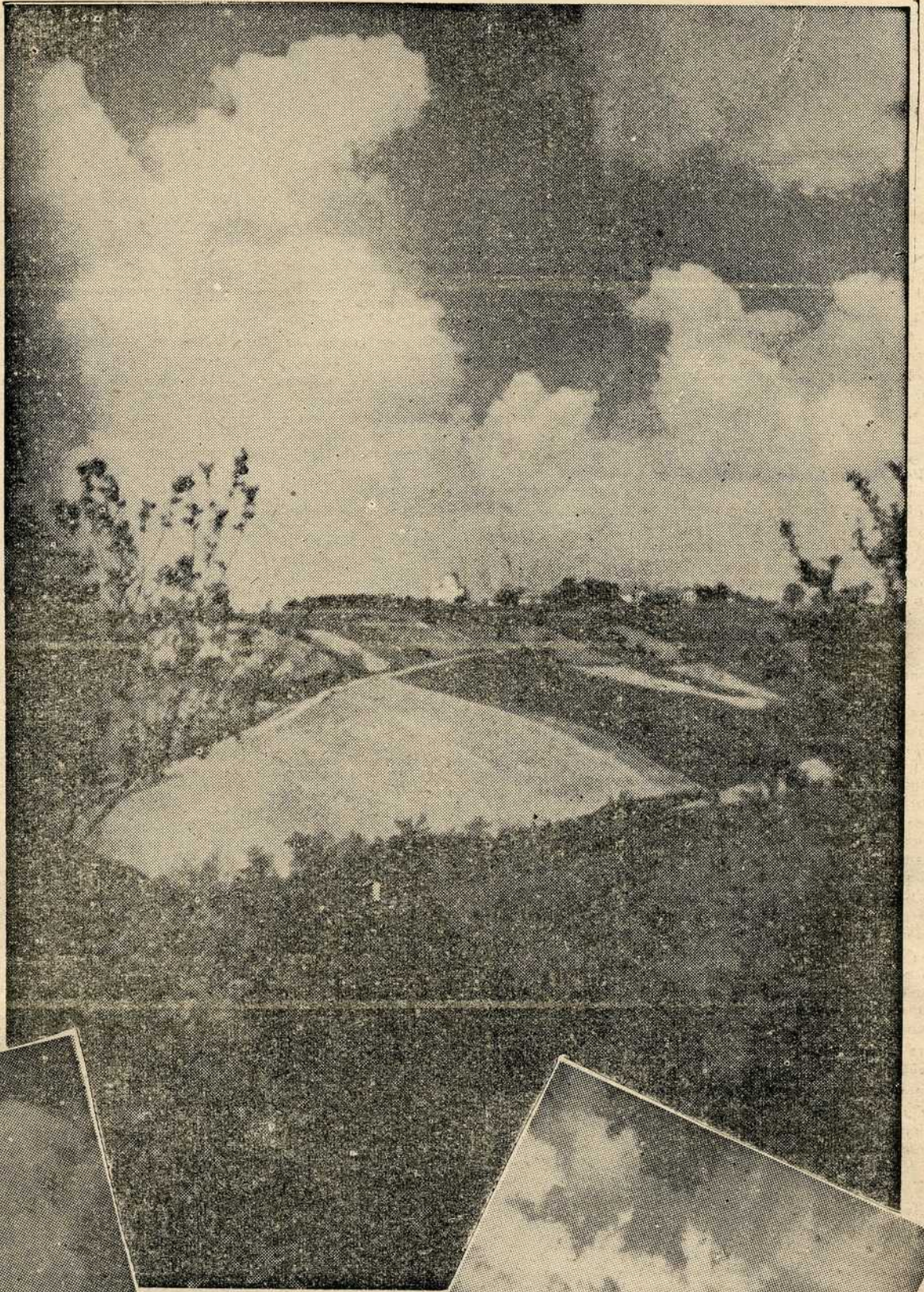
У теби се вије дух наших дедова
 И велика дела њихових синова,
 Који су у борби стекли вечну славу,
 Поштујући веру и Светога Саву.

За Српство су само живели и знали,
 Због њега се тукли и храбро су пали,
 И сад место суза и тужних опела,
 Грде се и руже сва њихова дела.

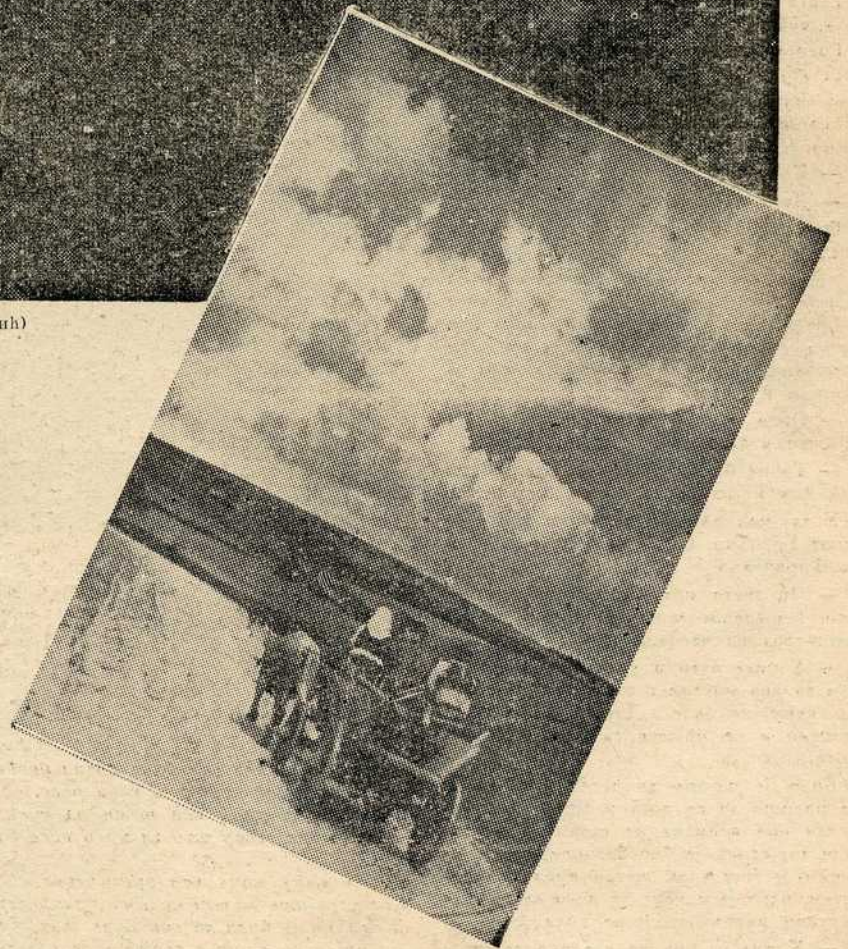
Чак и онај кога називасмо братом,
 На њих се сад баца лажима и блатом
 Место да их слави и пали им свеће
 И на пушта гробља доноси им цвеће.

Шумадијо наша, ти срце Србије,
 У теби се ипак сјај витештва крије.
 И ако крваре твоје тешке ране,
 Уздигнута чела чекаш боље дане.

ПЕТАР К. СИМОНОВИЋ

(Снимци: А. Симић)

ШУМАДИЈА - СРЦЕ СРБИЈЕ

Тајна соде бр. 27

— РОМАН ОД СВЕНА ЕЛВЕСМАДА —

ПИСМО ДОКТОРА ВРАНГЕЛА

Сва потребна објашњења, Стефансоне, наћићете у писму које сам упутио шефу полиције.

— А зашто ми сами лично не дате објашњења?

— Зато што сада није време зато. Видите да је киша. А сем тога, потребна ми је самоћа.

— Па могу да вас сутра потражим.

— Не знам.

— А шта ће да буде из наше заједничке ствари која сада стоји пред решењем?

— Ствар је решена, видећете све из мог писма.

— Ја, истина, мало знам. Али како год било, господине докторе, ја верујем да ви нисте умешани у ту ствар.

Доктор Врангел не рече ништа, само се осмехну као што се осмехују одраслој деци која ништа не разумеју и пружи свом сараднику руку.

— А сада збогом, драги Стефансоне. Ја треба да останем сам.

РЕШЕЊЕ ТАЈНЕ

Док се доктор Врангел, набивши шешир широког обода на главу, полагано удаљавао, Стефансон се нагло окрену и похита у полицију. Тамо је лежало писмо у коме је било решење тајне соде бр. 27.

Писмо у коверти великог формата нашло се на Стефансоновом столу. Оно је гласило.

— Драги Стефансоне,

Ево вам најзад решење тајне која нас је тако дуго мучила. Молим вас дајте ово писмо и мом пријатељу Гести Ериксону да га прочита а затим га приложите судским актима.

Судбина је хтела да ја будем умешан у целу ову ствар. Кад сам то увидео хтео сам да је у корену пресечем и зато сам изазивао капетана Фараче. Играо сам улогу подлог диника који хоће да му претме срећу. Он ме је изазвао на двобој, али ја сам га одбио, јер сам хтео да ме убије. Зато сам онако доцкан ишао у парк. То је све била моја воља и жеља и на основу овог писма, као што ћете даље видети, он би пред судом био оправдан.

Сада што се тиче самог убиства. Геста Ериксон ће се свакако сећати мог првог сусрета са госпођом Астридом у Лизекилу. Ја сам тада имао осећај да сам госпођу Астриду негде видео, иако се нигде нисмо сретали, а сала знам да је стварно тако и било.

И вас ћу, драги Стефансоне да посетим на једну ситуацију приликом нашег разговора у Лизекилу. Сећате ли се како је моју пажњу била изненада изазвала једна забелешка у новинама о нападу на сењора Катфилда у једном хотелу у Ослу? Нарочито ме интересовао датум кад се то збило. Ту исту забелешку ја сам био прочитао у возу на путу из Стокхолма за Копенхаген и ту је био почетак фаталног пута којим сам морао да кренем и за који желим да ви никада не кренете. Он је довео до где се сала налази.

Та забелешка била је оштампаана у „Трговачком гласнику“ од 5 јуна, који је стигао у Стокхолм 6 јуна изјутра. А то је управо био дан кад сам ја пошао на опоравак због пренапетих нерава. Био сам сам у купеу и размишљао о тој белешци, јер сам криминалиста. И као обично чудно сам се како злочинци увек глупо поступају. Техника злочина нас стручњаке толико интересује да се најпросто радујемо кад видимо да је неко дело савршено изведено, а љутимо се кад видимо глуп поступак, иако би код нас, чувара закона, морало да буде обрнуто.

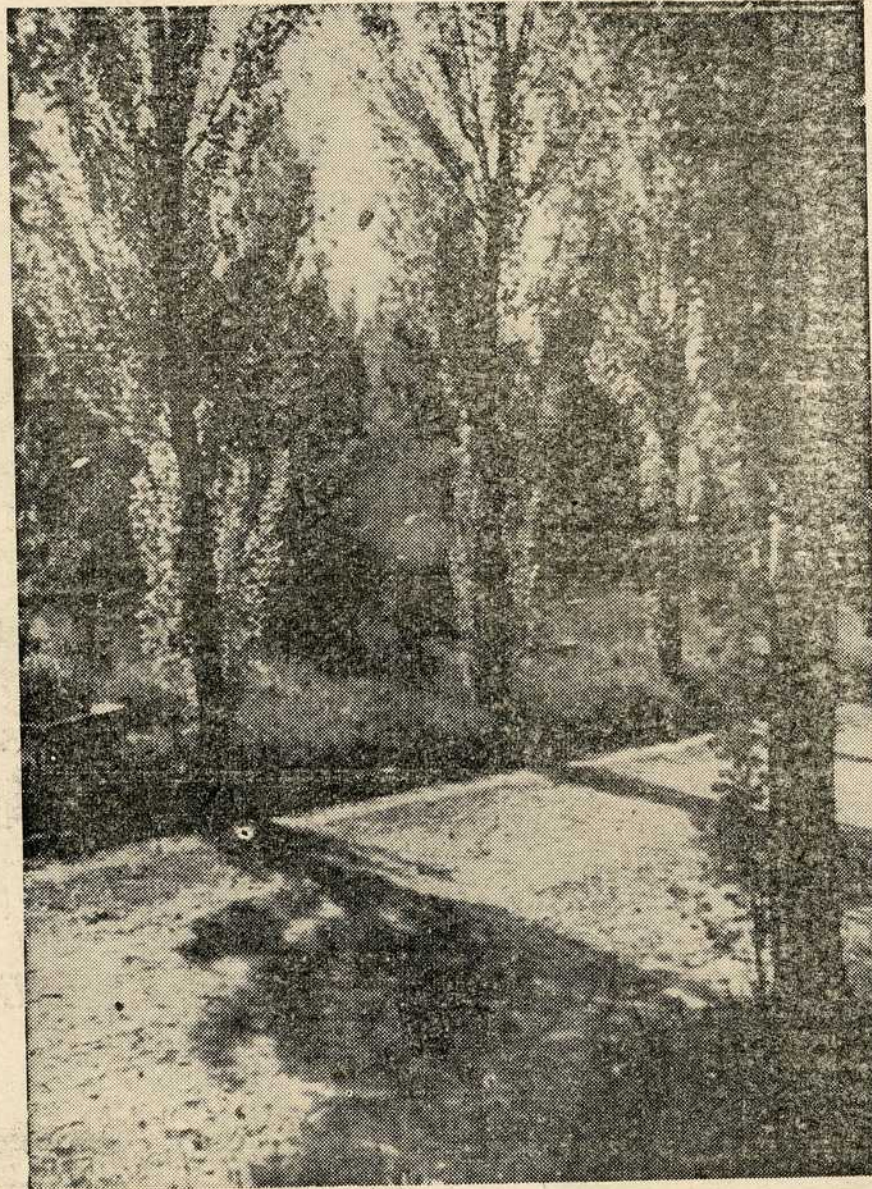
Тако сам и ја седео и љутио се због глупости краљичеве. Замишљао сам тачно како би требало да допов изведе своју намеру и да га при том не пронађу и ухвати. Као што знате, ја сам био од напорног рада баш у криминалним стварима нервно изнурен и ишао сам на осуство у Копенхаген. Осуство сам хтео да искористим да научим детење и пилотажу. Но већ приликом првог лета апарат се заједно са мном и са учитељем срушио и ја сам био повређен. Кад сам се опоравио дошао сам као реконвалесцент у Лизекил.

(Свршиће се)

мети да пуши цигару, али да уместо кишне кабанице има на себи обични лаки пролећни капут и да је покисао до коже. При сусрету покушао је да се прави прибран и сталожен.

— Знаш све, рече. Она не дозвољава да до тога дође.

Стефансон погледа са тугом човека кога је он сматрао својим учитељем. Овај је очигледно био на крају своје снаге, исцрпљен физички и душевно. Па ипак се старао да сачува бар спољашњи мир. Узео је Стефансона под руку и повео га према излазу.

Сећаш ли се?

Сећаш ли се кад сам брао позно цвеће,
С пупољака ружа скидо капи росе,
У заносу слатком већ пијан од среће,
Али љут на ветар што ти мрси косе.

Док у срцу моме као врела лава,
Крв струјаше жаром пеке чудне страсти,
Жеља ми је била да сан буде јава,
Да пијем до краја с твојих уста сласти.

Сећаш ли се шетњи по шуми и пољу?
Није било сенки, прекора ни лажи,
Мом уморном духу потстакла си вољу,
Нежним твојим бићем у раскошу дражи.

А увече касно седели смо сами
И играли карте за округлим столом,
Ти разумна, хладна — ја сена у тами,
Која стално лута по видику голом.

Поглед мој се није могао да смири,
Шетајући с жудњом преко твојих недра,
Из којих се мириш зрелих брескви шири
И која су тако привлачна и једра.

А тек кад се сетим твог пољупца слатка,
После сваког присног топлог загрљаја,
Уздахнем још сада што је тако кратка,
Била ова љубав пуна доживљаја.

У самоћи сете често се запитам,
Што све тако прође у нашем животу?
Зар ми је суђено и даље да скитам
И тражим нежности и души лепоту.

Сећаш ли се кад сам брао позно цвеће,
С пупољака ружа скидо капи росе,
У заносу слатком већ пијан од среће,
Али љут на ветар што ти мрси косе.

ПЕТАР К. СИМОНОВИЋ

(23)

— Вечерас га можете наћи у парку око десет часова.

— Не, хвала. Радије ћу да га потражим у његовој сали сутра ујутро у девет часова.

И Стефансон, који није знао шта се мало пре одиграло у хотелу, осети у капетановом гласу ноту претње.

ПОСЛЕДЊИ ДАН

Нешто доцније Стефансон се телефоном распитао за остала лица у драми. Сазнао је да се капетан Фараче вратио у свој хотел око седам часова, да је тамо написао неколико писама и око осам часова поново изишао. Писма, међутим није бадио у поштанско сандуче, него их је носио собом у цепу. Потом је направио кратку посету госпођи Астриди и доцније свратио у бар Палас-хотела где се задржао.

Око девет часова десило се нешто значајније. Госпођа Астрида замолила је доктора Врангела за један разговор. То је Стефансон сазнао од портира. Он јој је међутим одговорио да ће је посетити сутрадан у девет часова. Било је очигледно да он нема воље да разговара са њом.

После девет часова навратио је код Стефансона Геста Ериксон. Он му је саопштио да доктор Врангел седи у својој соби и пише.

Око девет и по закуца неко жестоко на вратима Стефансонове собе. Стефансон скочи да отвори.

Пред њим је била госпођа Астрида. Онако како је била, обучена у сиву кишну кабаницу, застала је на вратима и ухватила се за вратницу, као да ће сад да падне у несвест.

Геста Ериксон јој притрча и уведе је у собу.

Госпођа је била бледа и узбуђена.

— Он даже, рече најзад тешком мукком, помозите ми. Мени не прети никаква опасност... Њему прети опасност, јер он сам тражи смрт...

— Ко?

— Доктор Врангел.

Стефансон и Ериксон беху запањени.

— Да, ја знам све, продужи госпођа Астрида. Он тражи смрт и зато је од капетана Фараче направио себи смртог непријатеља. Ја сам учинила што сам могла. Капетан ми је обећао да неће учинити никакву несмотреност, али ја сумњам у његове речи...

— Онда морамо да упозоримо нашег пријатеља доктора Врангела.

— То не би користило ништа. Само кад бих могла ја да дођем до њега...

У тај мах зазвони телефон. Јавио се агент Грандин. Он је пронашао капетана Фарачеа.

— Он шета пред позориштем тамо-амо. Очигледно чека неког, јер стално погледава на часовник.

— Узмите ауто и хитајте овамо. Ја сам за два минута готов. А ви, госпођо, сачекајте ме овде. Доктор Врангел је изишао и не можете са њим да говорите.

Било је четврт до десет. Стефансон се плашио да се доктор Врангел и капетан пре времена не сретну у парку. Али тај страх је био беспредметан. Капетан је још увек шетао пред позориштем, иако је почела да пада киша. Детективи нагло заковчише кола.

— У име закона ви сте ухапшени.

— Признајем, али ви ћете одговорити за бесправни поступак.

— Ради се само о једном кратком претресу, рече Стефансон. — После тога бићете опет пуштени...

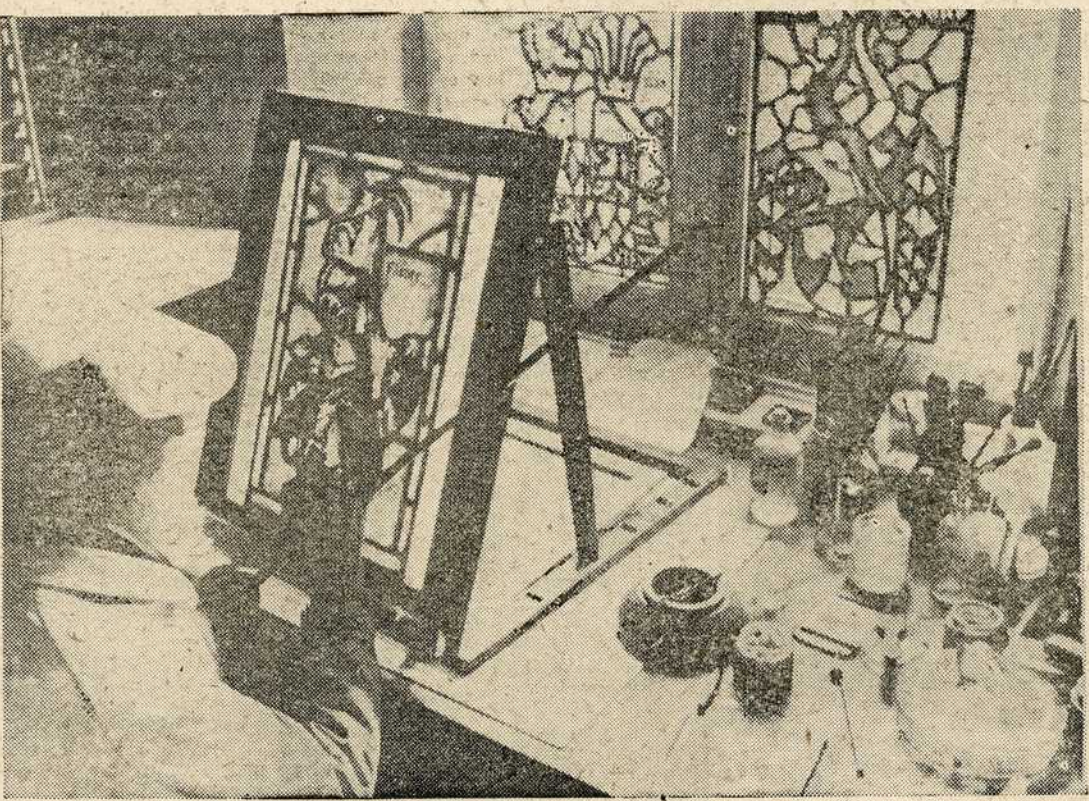
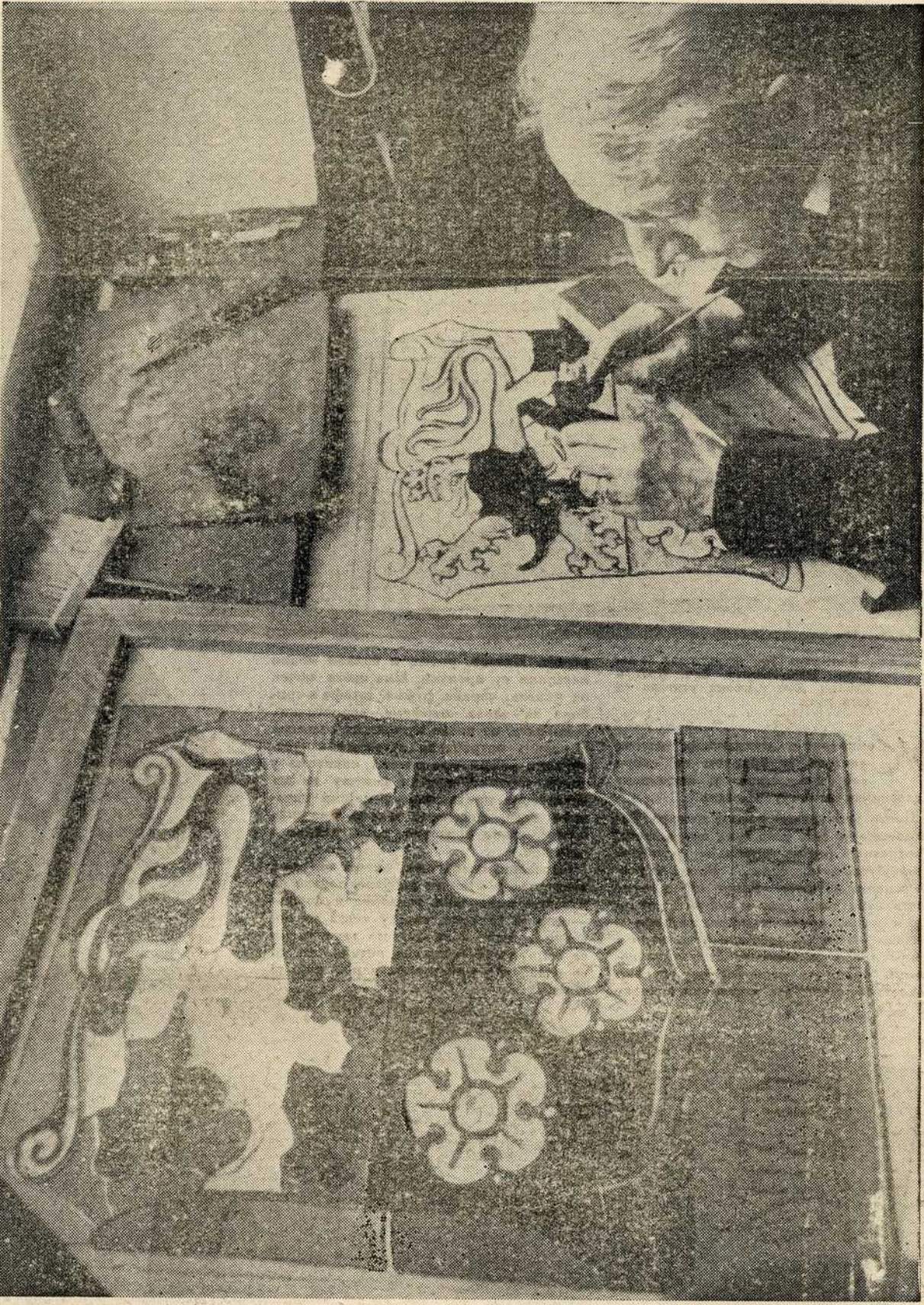
Пошто је капетану одузео револвер и предао га Грандину, Стефансон похита у парк. У парку није било ни живе душе. Тек у једној споредној алеји искрсну пред њим нека мрачна прилика. То је био доктор Врангел. Стефансон при-

Тек кад се сви делови стакла споје, почиње се са бојењем.

Према једној скали боја тражи се основна боја која одговара стаклу.

СТАКЛО и уметност

Горе — Са финим четкицама врши се шатирање стакла које се преноси са слике.

Лево — После завршеног рада обојено стакло захтева још много ситних коректура, које се са нарочитим бојама допуњују.

Још као децу интересовала су наошарена стакла која смо сакупљали и играли се њима. Касније смо се дивили шароликости црвених прозора, сликаријама од разнобојног стакла и прекрасним стакленим композицијама уметнички израђеним. Али смо ретко кад застали пред таквим делом, боље га осмотрили и запитали се: „Како се то ради?“

Серија слика коју доносимо у главним потезима нам објашњава ову уметност.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Наш сарадник пропутовао је недавно Будимпешту, Беч, Праг и Берлин. Ево његових утисака са тога пута

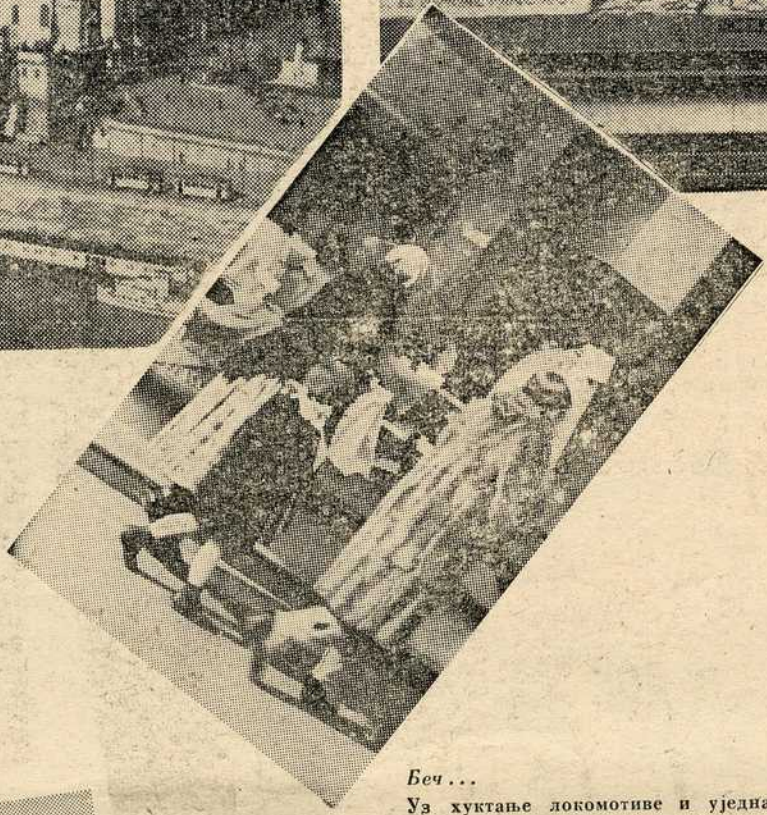
Композиција „пулманових“ вагона улетела је брзином од скоро сто километара у пештанску железничку станицу „Келети“.

После три године ратног пожара Будимпешта је још увек град пун живота, предатног ритма, трамваја, аутобуса, тролејбуса, аутомобила... Врева и темпо живота збуњују. Улице су препуне света како дању тако и ноћу. Мушкарци и жене, младо и старо, војници и дивили — читаве набујале реке људи у непрекидном су покрету. Даме у скупоценим крзнима, разнобојним укусним тоалетима остављају утисак неке модне

ревије. Излози, радње и велики модни магацини су препуни. Има свега, почев од ципела, чарапа, рубља, штофа и прибора за одела, парфема, козметичких препарата, па преко путничких несесера и разних потреба за путовање и јувелирских радњи претрпаних накитима у злату, платини, драгом камењу до деликатесних продавница у којима налазимо меса, кобасица, саламе, сланине, шунке, разне конзерве, рибе, ракове и кавијара.

Биоскопи, позоришта, опере, оперете, концертне и музичке дворане, локали са чувеним мађарским капелама и барови — све је то пуно, сва су места до последњег сваке ноћи заузета тако да ми се само по себи намеће питање: да ли се налазим у престоници земље која је у рату...

Будимпешта

ЈТ

слених од обичаја. Они живе а кад им време мало (можда за дају и кушују.

Праг... На граници љене су последнај је замењензеле су симпатичне униформама. Вагони закључани мо путницима. Контрола је немогућно.

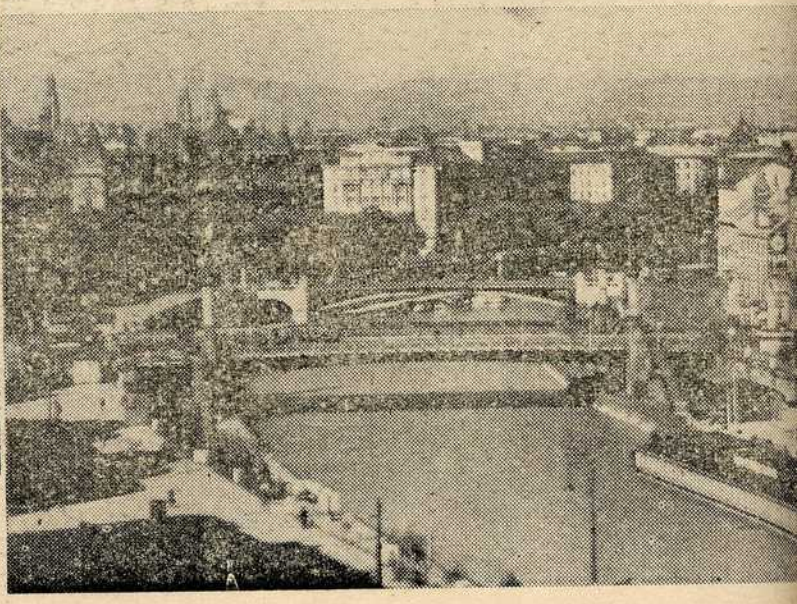
Беч...

Уз хуктање локомотиве и уједначеног клопарања вагонских осовина, поред планинских венаца, ресторација и туристичких кућа прилепљених на брежуљцима, настављам пут долином Дунава. Што се више приближавам немачкој граници све чешће чујем наш језик, као да не путујем за Беч већ за Београд.

На перону прилази ми коштуњав, плавокоси младић и обраћа ми се на чистом српском језику: „Да вам помогнем...“ Изненађен, питам га одкуда зна да сам Србин?! Одговорио ми је:

— Па види се да сте Србин.
— По чему?!

— Срби не би били Срби када се не би разликовали од осталих! констатовно је одлучно он.
Природни менталитет наших људи је такав да се они ма где се налазили брзо прилагођавају приликама и добро сналазе. Најбољи доказ овоме је Беч. Они су га просто освојили и има их свуда. Од трговачких радњи, индустријских предузећа, универзитета, разних приватних стручних школа, кроз локале, биоскопске и позоришне дворане па до филмских атељеа, где их има запо-

ма

мци: В.Ф.А.)

ка до стати-
де свој посао,
е дозволе по
тргују, про-

та смо. Обав-
ности. Персо-
ндуктера зау-
ње у плавим
омињу да су
отварају са-
ним дозвола-
Шверцоваве

увек оазу
рана хрли у

нема. Хотел-
рају по неко-
мом резерви-
годити да не-
ове хотела и
— Улице, у
ика, барок и
По угловима
ји и поред
сигнала једва
списи улица,
фирме, јелов-
се саопштава
немачком је-

постоје „ка-
не знају за
лапања.
не пали. По
ко продавни-
е топле хре-
сице са сен-
ниране, али
скоро напре-

У Берлину на све стране рушевине и остаци пожара. Само што сам обавио хотелске формалности и добио обавештење од портира где се налази најближе и „најтврђе“ склониште, сирена је снажно пропарала ваздух. Аларм! За неколико тренутака град је опустео као да је напуштен. Свет који се затекао на улици трчећим кораком хитао је у најближа склоништа и подземну железницу. Аутомобили ватрогасаца, санитарске службе и пасивне одбране пуном

брзином јуре према својим местима опредељења. У склоништима ред и тишина. Свет тихо разговара. И младо и старо и мушко и женско има израз забринутости али не и очајања. Док једни стрпљиво седе и читају, други шаптају и пале цигарету за цигаретом. — Прекид узбуне. Опасност је прошла. Свет је похрлио прво у помоћ пострадалима а затим на редовни посао. Живот се наставља...

Н. А. ТОДОРОВИЋ

Бер

Берлин...
Поноћ је. Хотелски момак поновно ми је час одласка воза за Берлин и сумњиво завртео главом... Ипак ме је срдечно испратио и пожелео ми срећан пут. У возу ври. Путници препричавају последње ужасе терористичких бомбардовања. Зграњавају се али ипак путују.

Берлин

Лепе уши

Код Љиљане Перих савршене су биле уши. Она је, углавном, била лепушката, али да је приређен какав конкурс најлепших ушију на свету, она би свакако однела прву награду.

Песници обично упоређују лепе уши са шкољкама. Они нису ништа видели. Љиљанине уши потсећале су на цвет, па чак и на краљицу цвећа. Њене уши биле су као ружа, колико различите од оних ужасних патрљака, које се виђају код многих особа.

Кад је Ранко Савић видео Љиљанине уши, почео је да сања о њима. Оне су мамиле уздахе, нежне речи, изјаве, као што крупнице цвећа маме росу у мајска јутра, кад певају славују и кос.

Ранко Савић почео је да уздише као трубадур крај Љиљане и она је благонаклоним ушима стала слушати његове нежне речи.

И то се завршило венчањем. Ранко је био јако заљубљен у своју жену. Лепе уши могу узбудити душу као и лепе очи. То је, уосталом, нешто што се са годинама најмање мења. Усне увену, нос се осуши, образи се зборају, уши се, пак, добро држе. Изабрати девојку ради њених ушију, то значи пласирати своје срце у сасвим сигурне вредности, у предатне 5% папире.

Ранко и Љиљана могли су да живе срећни врло дуго да није умрла тетка Перисида. Тетка им је оставила позамашну сумицу, вилу на Авалском друму и породични накит.

Међу драгоценостима било је прстења, огрлица, гривни, и један пар минђуша, јединствене накит, пун отсјаја и варица, накит какав савају девојке у годинама кад се замишља да драги камен може лепше сјати и бити привлачнији од зенице и осмеха.

Љиљана је дохватила минђуше и изјавила:

— Ја ћу их носити.

Ранко ју је погледао запрепашћено.

— Како ћеш?! Уши ти нису зрбушене.

— Ох, на то ће млада жена, убеђено, јуведир ће ми пробушити уши.

Муж је наједанпут осетио као да се нешто од њега кида. Шта, зар те уши, које је толико пута миловао, које је мислио као редак цвет, зар те уши које су дотле биле сачуване од варварске игле, сад треба предати целату? Оне ће отуд изићи пробушене и кржаве. Не, не, никад он неће допустити тај скандал, то скрнављење.

Он је тако речито говорио у корнест ушију, да је Љиљана узбуђено попустила.

— Добро, рекла је, нећу их носити, али шта да радим са њима?

— Па, продај их!

— Зар успомену од тетке? Никада. То би нам донело несрећу.

— Поклони их каквој пријатељици.

Прва јој је мисао била до то одбије. Али љубав према мужу вредела је ипак да се учини нека жртва. Она је жалостиво погледала у накит кога ће се добровољно лишити и уздахнула.

— Имаш право, поклониху их.

Али којој? Љиљана је у памети обила своје интимне пријатељице Мара Јовичић, коју је срећа и сувише мазила, не би томе поклону придала никакву важност. Олга Крстић била је и сувише лепа да би млада жена према њој била тако излашна. Вера Јакшић, увек у дрво одевена као апостолка феминизма није носила ни прстен.

Остајала је још Стана Петровић, звана Цицика. Она је била сиромашна и врло рђаво одевена пријатељица, повучена и услужна повереница. Свакога

дана могла је доћи на ручак, сем у дане великих пријема.

— Даћу их Цицики, одлучила је Љиљана. Цицика је имала пробушене уши, али не и минђуше. Поклон јој је добро долазио, имала је само да га закачи. Љиљана јој је сама наместила минђуше и Цицики се учинило да јој се све звезде са неба окрећу око главе.

Кад се нашла сама код своје куће, она се дуго гледала у огледалу и смешила се јако зачуђена што себи изгледа много мање ружна, него што јој се дотле чинило.

Почела је да размишља о томе.

Сутрадан је променила фризуру и за паре које је дуго штедела, купица хаљину, која није одударала од накита у ушима.

ИСТОРИСКЕ и друге Синергоме

КО ЋЕ НУШИЋА ДА БРИЈЕ

Беше то неколико година пред прошли светски рат када се пронела вест да ће нека комета ударити о Земљу и да ће све човечанство померети. Нушић, кад је отишао да се обрије, нађе брицу необично забринутог.

— Чуо сам од једног свог муштера, не знам да ли је агроном или астроном, да ће после нове године пропасти свет. Првог јануара угинуће све животиње, а другог поумираће сви људи!

— Заста страшно! — узвикну Нушић — А ко ће онда мене трећег јануара да брије?

НИШТА НОВОГА

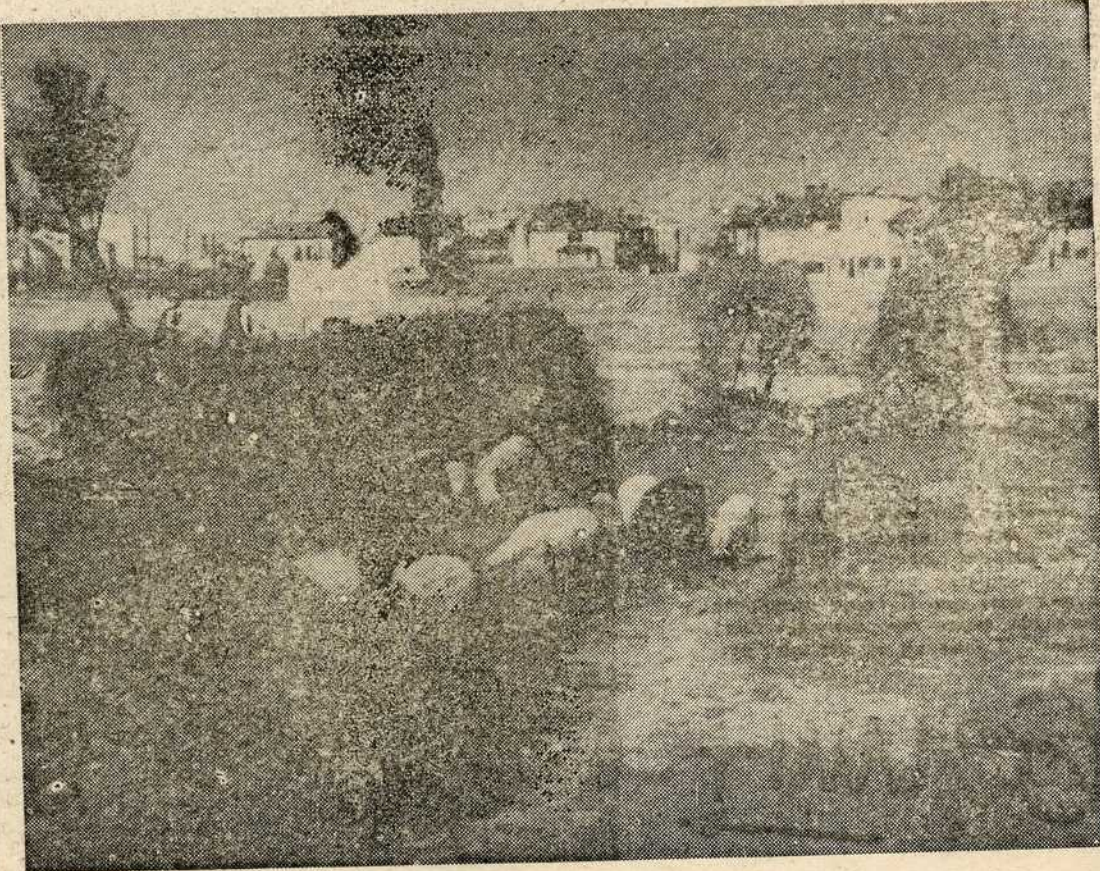
Александар фон Хумболт донео је са пута по Јужној Америци једног камелеона. Ову тада у Немачкој још непознату животињу показао је Фридриху Вилхелму Трећем. Истовремено Хумболт је додао, да ова животиња може једним оком гледати у небо, а другим у земљу. Монарх није био ни најмање изненађен, шта више, додао је: „Да, и моји саветници раде то исто“.

ЖЕНИН МАЛЕР

Драгомир Брзак жалио се Јанку Веселиновићу како има незгода са својом женом, са којом никако не може да живи у слози и миру. Јанко га посаветова:

— Знаш, и ја који пут имам мале непријатности, али ипак с времена на време приђем својој жени и пољубим је, па се све заборави. Треба и ти тако да чиниш.

Пејзаж са београдске периферије

(Слика: А. Симић)

Прошло је неколико дана. Она је полако постајала све сигурнија у себе и све љубкија. Минђуше су је откриле пој самој и пробудиле у њој расположење за кокетирају и намештање, које истиче вредност жене. Она је постајала лепа и пријатна.

Са изненађењем и узбуђењем Ранко, који ју је често виђао, открио је у њој нову жену. Наследство од тетка Перисиде лепо је удесило ствар.

Врло дуго Љиљана, убеђена у своју привлачност и у своје уши, није ништа приметила. Али, једно по подне, кад је хтела да телефонира мужу, чула је разговор на другој линији. Цицикин глас, мазан и нежан, говорио је:

— Добро, душо, до виђења до вече. А глас неваљалца Ранка одговорио је:

— Довиђења до вече, злато моје.

Тада је тек Љиљана осетила своју несмотреност и своју несрећу и уверила се да су људи чудна створења којима не треба никал веровати.

НИКОЛА НОВАКОВ

Сутрадан опет се обојица нађоше заједно. Брзак ће тада рећи свом пријатељу:

— Е, Јанко, никаква успеха! Синоћ, кад дођох кући, жена ми дурновита. Ја јој нежно приђох и пољубих је, а она врисну: „Што сам ја јадница Богу згрешила! Разбила сам јутрос чајник, за ручком пролила соф од масног печења на хаљину, а сад ми и ти још дође кући пијан!“

ВЕЛИКИ УМЕТНИК

Росинију дошао је једном један певач и молио га за протекцију. „Шта певате?“ упитао га композитор. „Све што се тражи“ одговорно је певач, „тенор, баритон, бас“.

„Како практично“, одвратио је Росини, „ви бисте могли да певате чувени терцет из Виљем Тела потпуно сами!“

ОПАСНО ЛЕПА МУЗИКА

Пре извођења једне Шубертове симфоније у Хамбургу рекао је Ханс фон Билон, чувени диригент и пријатељ Рихарда Вагнера: „Она има божанске фуге; морам обратити највећу пажњу, да се оркестар не успава“.

КО МОЖЕ ДА ЗНА...

Професор Билрот, чувени бечки хирург, испитивао је једног студента. У очајању обратио се студент професору: „Господине професоре, ви ме увек питате оно, што не знам!“

„Да“, одговорио је Билрот, „а како ћу да знам, шта ви знате?“

У прошлом броју од 27 маја т. г. на страни „Најмлађи пишу“ редакција је пустила песму „Увела ружа“ коју је потписао Петар С. Боковић. Песма „Увела ружа“ је плагијат песме која је оштампана у „Колу“ бр. 97 још 6 новембра 1943 године под насловом „Вера, Љубав и нада“ од Петра К. Симоновића.

Шах на периферији

Београд је одмах после Ускреса требало да има један велики турнир, на коме би се нашли сви наши најбољи шахисти на окупу, а међу њима као гост и велики мајстор из Вршца Бора Костић, који се у своје време прославио рекордном турнејом преко читаве демањске кугле. Несрећни ускршњи догађаји имали су за последицу да се наши шахисти нису окупили, већ напротив растурили по разним београдским предграђима и селима око Београда, за која раније често нису ни знали да постоје, акамоли да су у њима били. На јуриш су заузели сигурне позиције по двориштима и ливадама, поставили таблу и фигуре на какво коферче, ћебе или траву, па започивали љуту борбу на 64 поља. У шаху тако брзо пролази оно критично време када алогични звуци сирене могу објавити непријатну посету и дарове са неба!

За оне, који су раније у локалим играли шах, поред свих непријатности и неудобности овакве партије у слободној природи имају и једну добру страну — не узнемирају их келнери! Позната је легенда како је индијски владар мулраџа, који је пронашао шах, у знак признања хтео да награди, а овај тражио толики износ зрна жита да на прво шаховско поље дође једно зрно, на друго двоструко и тако даље у математском реду. Владар се спочетка чудно овако скромној жељи, а после је видео да је то толико велики износ, да читава Индија за десет година не би могла толико дати. И док је индијски владар и његов двор толико ценио шах, не може се исто рећи за наше келнере ни го-стоиничаре. И заиста утолико имају право, што шахисти за време игре скоро ништа не троше и у стању су читаво пополене да проведу уз шољицу каве, а да у кафани заузму, међутим, најбољу сто. Као неким индијским факирима не треба им ни пића ни јела ни сна. Узалуд келнер нуди пиће, девојка нециво. Све понуде остану неуважене и неслушане. Даме, које се занимају љубављу, узалуд бацају погледе на шахисте, међу којима се често нађе лепих младина. Шахиста као да за њих имају срдце од камена, испуњено шаховским проблемима.

И док избеглим шахистима под ведрим небом не сметају келнери, друга тортур им остаје и то много већа — посматрачи! И овде је још више так несрећних „либица“, од чијих савета, примелаба, намејавања и грелње прави шахисти не могу да живе. Раније је затворени простор њихов број бар колико-толико ограничавао, а ту на пољани може свако да приђе. Иако ниједан од

играча није ни тражио ни желео посматраче, они их опколе као у неком бојном реду и поседају околу у уверењу да треба да их упозоравају на добре или лоше потезе. При сваком покрету на табли гунђају, вичу, псују, чупају се з кесе, отимају играчима фигуре из шака и сами чине потезе. Какве оргије тек славе када се партија заврши! Потсмевају се победнику како је давно већ пре могао игру добити да је послушао њихов савет, а може се мислити шта тек чине са побеђеним, који није водио рачуна о саветима искуснијих и зато проиграо партију. Нађе се ипак понеки пут и који мирни посматрач, па би играче благонаклоно понудио цигаретом, а на неки потез сумњиве јачине само замрљао главом. Али то заиста ретко бива.

Иако доста њих ужива да посматра мајсторе у игри, већина се ипак одлучује да гледа партије такозваних „пацера“. Та симпатија не долази само због тога што праве веће и крупније грешке, па им је њихова игра ближа срцу. Свеједно да ли је такав пацер прогоњен судбином или му није стало до победничке славе, тек он својим лакомисленим потезима приређује посматрачима весеље, које вешахиста тешко може себи да претстави. Какву славу међу тим „пацерима“ има „баба Јула“, чувен аз читавом Пашњом брду па и даље на далеким ливадама! Кад он заигра, то је нешто вредно. Он је најбржи, најтеперментнији, најблагоглагољиви и најдуховитији играч. Истина, он не признаје „шустермат“ и не даје да му отму краљицу, топа или коња кад их превиди. Како су му коњи тек на табли опасни! Кад завиче: — Цуп, цуп, хопла, хопла! — вранци му изводе скокове могуће и немогуће какве шаховске теорије још није забележила, па би се и сам Аљехин дивио. Тврди да га је бајаги шаховској уметности научила „баба Јула“ а како му не знају име, тако су га и прозвали.

Неки београдски књижевник, кога поједини шаховски посматрач више може да расрди него туђе књижевних критичара, наљутио се на свога партнера када се нашао у изгубљеној позицији:

— Ви сте обичан пацер. Појма нема-те о шаху! Однесете ми све фигуре, па како ћу да правим комбинације?

— Што се љутите кад губите? — одговара му овај мирно. — Па је ли ви волите шах?

— Како да не? Зар би га иначе играо? — чуди се књижевник овој приметби.

— Па добро, кад га волите што га и не научите!

(Снимак: А. Симић)

Насмејаше се сви. Књижевник опази међу посматрачима и неког дечка од шест година, који испаде као жртва његовог гњева:

— Шта се смејеш будало, немој да ти преседне! И пиљи се ту нашли да какоћу!

Књижевников партнер опет има обичај стално да говори и већ при првим потезима прети: Е признај и још једну партију, па ћемо одмах трећу! — или — Хајде мало да те потшнам зарђалим маказама, па ћеш да спаваш као топ! — Једва чека да му противник рокира, па да му зна „адресу“! Ако добро стоји певушка какву песмицу, нарочито ако се текст може да односи и на рђаво стање противничке позиције. Деси ли се да је у опасности, тада каже: — Бог чува Србију, трећи позив

Гуприју! — Мало касније, кад учини опет неки на око јачи потез, поново прети: — Испредавај се! Имаш ли још шта да кажеш у своју одбрану! Топове у кошкове па нову!

Омладина игра, међутим, миран и сталожен шах. Многи дечади познају теорију и неки су већ имали прилике да учествују на такмичењима, које су приређивале секције спортских клубова. Њихове потезе другари им прате са великим интересовањем и у највећој тишини.

Групе шахиста-избеглица на пољанама одлично живе између себе и помажу се колико се може. То су управо као неке велике породице. Њих не сједињава само ово тешко доба и прилике, већ их зближавају радости и жалости: победе и порази у шаху!

О. Н.

Ф.И.Ф.А.

је основана пре 40 година

Кроз неколико дана, тачно 21 маја, спортисти-фудбалери целог света прославиће значајан датум. Тог дана навршиће се четрдесет година од оснивања ове најважније фудбалске установе-организације. Пре тога постојале су у разним земљама, у којима се тада већ фудбал на велико играо, разне организације, али није било довољно веза између тих појединих организација, а о неком интензивнијем међународном такмичењу или зближењу путем спорта није могло бити говора. Осећала се потреба стварања једне велике, опште организације, која ће начини играња и правила, по којима се играло, довести у склад, а која ће, истовремено, усвојити правила која ће бити обавезна за све и која ће, према томе, постати регулатор односа. И када

је ова идеја сазрела састали су се делегати појединих земаља у Паризу. После неколико дана већања основана је Међународна фудбалска федерација. Позната у свим земљама у којима се после и доцније играо фудбал, скраћено Ф.И.Ф.А. постао је за веома кратко време моћан форум.

Све, разуме се, није ишло лако. Пре свега Енглеска фудбалска организација, која је дотле водила главну реч, чинила је све могуће тешкоће новој организацији и дуго уопште није хтела да призна рад Ф.И.Ф.А. Али ништа више није могло да заустави рад врховног регулатора целокупног фудбалског живота.

Успеси Ф.И.Ф.А. постигнути у току минулих четрдесет година били су значајни. За то време фудбал је продро у све земље. Међународна такмичења бивала су све чешћа и још пре првог светског рата многобројна. Међутим, прави процвет фудбала на континенту настао је после рата. И на појединим Олимпијадама и изван Олимпијада фудбал је бележио значајне успехе. И све земље света, у којима се играо и игра фудбал, постале су чланице ове врховне међународне организације. Највеће успехе Ф.И.Ф.А. постигла је организовањем утакмица за Светски куп. Ове су утакмице одржане 1930 у Монтевидео, у Уругвају, 1934 у разним градовима Италије а 1934 у Француској. Прваци света у фудбалу били су Уругвај, па Италија у два маха.

На челу ове значајне организације налазе се данас, њен дугогодишњи председник Француз Рима и главни секретар, Немац, др И. Штрикер.

УЉЕ ОД СКАКАВАЦА

Утврђено је да и скакавци, који наносе усевима огромну штету, могу да буду од користи. Доказано је да се од њих може добити једна врста уља, која се врло корисно може употребити за авионе, јер се то уље не стеже ни на највећим висинама, већ задржава течност стање.

Уље од скакаваца први пут је добијено пре педесет година. Уље се добија од јаја скакаваца. Ово уље личи на некувано жуманце кокошијег јајета. Укуса је тешко горког и опорог.

Пашњаци на падини Голије

(Снимак: приватна својина)

Лево — Благоје, у млађим данима са својом породицом...
(Снимци: А. Симић)

дезерта, као и обланди и корнета.
Кроз пространо бетонизовано дворште улазимо у радионице.

У једном одељењу тридесет пара девојачких руку обављају свој посао. Подељене у групе, пакују млечне и воћне карамеле, нугат, ратлук и марципан, мере и односе у одељење за испоруку. У другом, потпомажу мајстору на припремању и искувавању масе за ратлук и фондан. У трећем се пеку обланде. Један младић, тек двадесетих година, скоро механички сваких неколико секунда вади печене обланде, ставља на ново млечну масу и опет поново вади...

Власник предузећа цени сарадњу целокупног свог персонала. Он цело предузеће сматра једном пријатељском заједницом и понаша се као прави домаћин. Зато су му сви без изузетка одани и међу њима не постоји злоупотреба и искоришћавање. У свом домаћинском настојању, Благоје је недавно реновирао све просторије, и инсталацијом купатила, гардеробе и трпезарије уклоњени су и последњи хигијенски недостаци његове фабрике.

У магацину, читава брда кутија спакованих производа чека на експедицију. Распоређени по садржини и одвојени према налозима, враћају нас у прошлост, у добре дане...

М. А. Т

Од печалбара до индустријалца

Власник „Тара“ предузећа за израду бонбона, ратлука и других производа један је од оних који су тешким радом пробијајући се кроз живот, стекли оно што данас имају.

Пореклом из Дуфа, Благоје је своје детињство провео, као и сви његови земљаци, лутајући од града до града — као печалбар.

У петнаестој години, са једним јединим замотуљком нашао се у Београду и запослио се као обичан радник на грађевини. Гаспо је креч, носио малтер, довањо циглу...

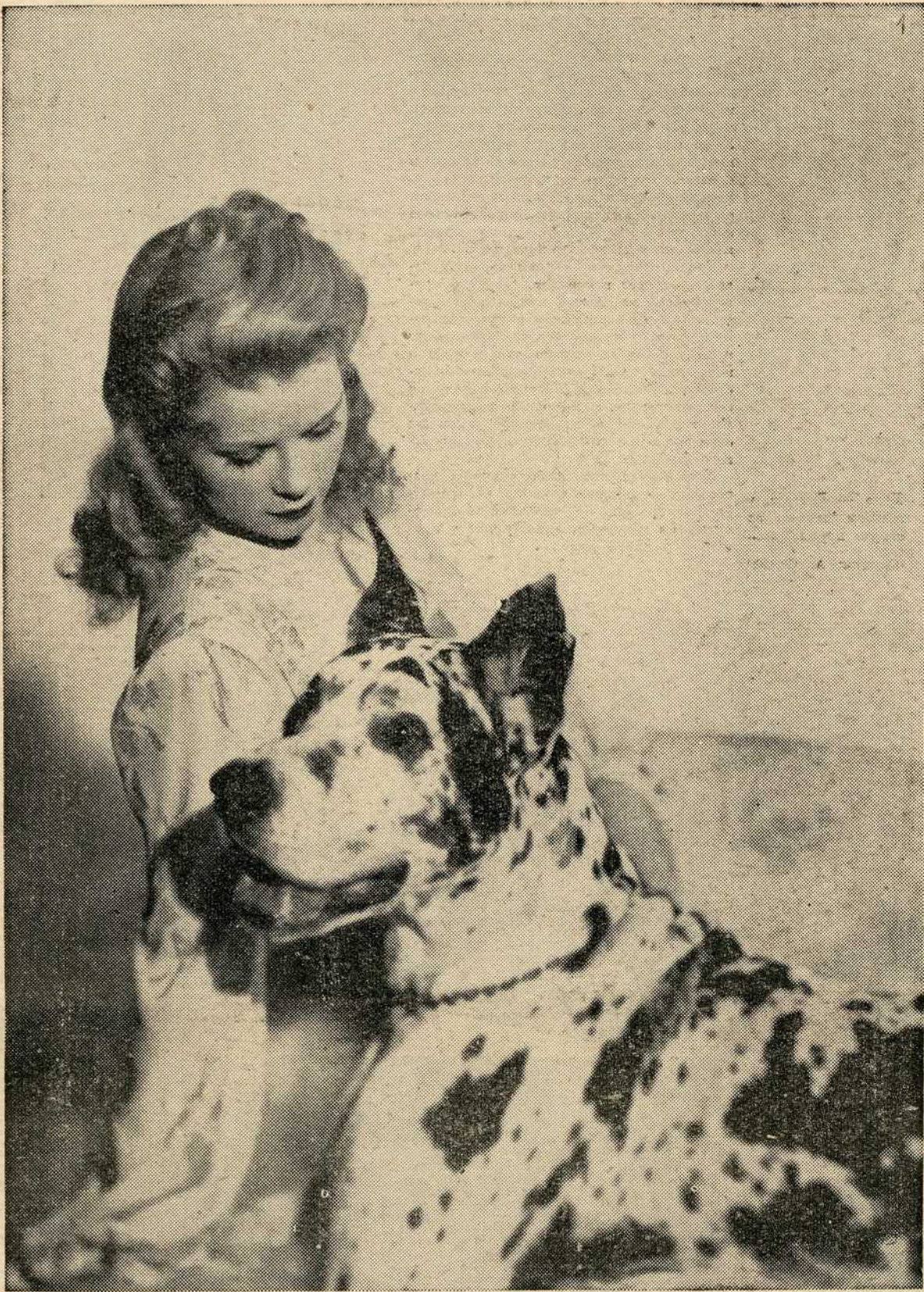
Кад му је тај посао досадио, укрцао се на један шлеп и као лађар отиснуо

се низ Дунав у свет. Путовао је много. Обишао је Пешту, Беч, Братиславу, Праг, Хамбург, Берлин, Букурешт, Софију и Цариград.

С незнатним новцем који је на овом путовању уштедео, Благоје је започео, као многи, торбарешем. Посао му је пошао добро, па је једног дана узео у закуп једно дућанче, отворио радњу и почео правити бонбоне и обланде...

*

Данас, када пролазимо Захумском улицом видимо на једној огради таблу с натписом: „Тара“ предузеће за израду бонбона, ратлука, млечних и воћних карамела, чоколаде, марципана, нугата и

Њихови љубимци

- 1 — Кристина Седерблаум воли ову догу као своју одану пријатељицу.
- 2 — Хилде Шнајдер као да нас пита: „Зар не да имам дивну мачкицу?“
- 3 — Љубимац Кероле Хен бео је као снег.
- 4 — После шетње Елфи Мејерихофер са своја два миљеника одмара се на клупи у парку.

(Снимци: У. Ф. А. — Е. К.)

- 5 — Анели фон Ештрут и Маргот Хилшер са својим верним „пријатељима“.
- 6 — Кученце Маргот Хилшер врло је музикалан и воли да слуша како његова господарица звижди...